

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 21Co/382/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8214203524
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 03. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Antónia Kandravá
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8214203524.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Antónie Kandravej a sudcov JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Elišky Wagshalovej v právnej veci žalobkyne H. E., nar. X.X.XXXX, bytom P. XXX/XXX, XXX XX P., právne zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, Sov. hrdinov 163/66, 089 01 Svidník proti žalovanému POHOTOVOSTĚ, s.r.o., Pribinova 25, 811 09 Bratislava, IČO: 35 807 598, o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov, o odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Bardejov zo dňa 26. 08. 2015, č. k. 6C/74/2014-117 takto jednohlasne

rozhodol:

- I. Potvrdzuje sa rozsudok.
- II. Náhrada trov odvolacieho konania sa účastníkom nepriznáva.

odôvodnenie:

Okresný súd Bardejov (ďalej len „prvostupňový súd“) napadnutým rozsudkom určil, že dohoda o zrážkach zo mzdy a iných príjmoch, uzavretá medzi žalobkyňou a žalovaným dňa 28. 08. 2012 je neplatná. Žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyňi trovy konania vo výške 585,50 Eur, na účet právneho zástupcu žalobkyne, v lehote do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku .

Rozhodnutie odôvodnil tým, že cit.: „Predmetom konania je určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov, ako prostriedku na zabezpečenie peňažnej pohľadávky uzavretej medzi veriteľom a dlžníkom, ktorý má postavenie spotrebiteľa, pričom predmetná dohoda je nadväzujúca na vyplnenú zmenku, ktorú vystavila žalobkyňa ako dlžníčka pre žalovaného ako veriteľa v súvislosti s uzavretou úverovou zmluvou. Pre túto dohodu platia takisto všeobecné ustanovenia o právnych úkonoch (§ 34 a nasl. Občianskeho zákonníka). Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobkyňa žiadnym spôsobom nebola osobitne oboznámená zo strany žalovanej o forme tohto zabezpečovacieho inštitútu, ani o jeho následkoch. Výsluchom žalobkyne mal súd zistené, že táto je neznalá zákona a bez podrobnejšieho jednoduchého, pre ňu zrozumiteľného výkladu z obsahu dohody o zrážkach zo mzdy nebola schopná posúdiť následky tejto svojej nedostatočnej vedomosti aj informovanosti v tomto prípade. Tak sa dá usudzovať nedostatok vôle konajúcej osoby - spotrebiteľa - žalobkyne vstúpiť do dohody o zrážkach zo mzdy so žalovanou. Súčasťou typovej formulárovej zmluvy, ktorej znenie bolo vopred pripravené zo strany žalovaného ako veriteľa, je aj dohoda o zrážkach zo mzdy. Žalovaný požiadal zamestnávateľa žalobkyne o vykonávanie zrážok zo mzdy, hoci neexistuje žiadne súdne rozhodnutie, ktoré by ukladalo povinnosť plniť. Vykonávanie zrážok zo mzdy žalobkyňa nemá možnosť priamo zastaviť, hoci sa o to pokúšala. Jej zamestnávateľ je podľa zákona povinný vykonávať zrážky zo mzdy bez ohľadu na existenciu sporu. Veriteľ výšku dlhu jednostranne diktuje, a to bez akéhokoľvek odsúhlasenia súdom. Jej právo je ohrozené, pretože do zrážky zo mzdy môže dodávateľ bez preventívnej súdnej kontroly súdom nastaviť aj poplatky neuvedené alebo nedostatočne transparentné v sadzobníku poplatkov. Žalovanému sporná dohoda umožňuje bez súdnej kontroly mimosúdne stiahnuť na majetok dlžníka

na poplatok za vedenie účtu, u ktorého nie je známe žiadne také plnenie pre spotrebiteľa, ktoré by bolo pre neho potrebným. Evidentne ide o poplatok, ktorý je v prevažnej miere v záujme dodávateľa. Sporná dohoda umožňuje dodávateľovi siahnuť na majetok dlžníka na úroky z omeškania, ktoré sú v rozpore s kogentným ustanovením zákona. Obsahom takejto dohody bol súhlas žalobkyne ako dlžníka - spotrebiteľa s tým, aby sa jej zo mzdy vykonávali zrážky a súčasne poukazovali žalovanému ako veriteľovi - dodávateľovi. Zákon výslovne ustanovuje, že dohodnuté zrážky nesmú svojou výškou presahovať výšku zrážok, aké sú prípustné pri výkone rozhodnutia. Ak by teda výška dohodnutých zrážok presahovala výšku zrážok prípustnú podľa Exekučného poriadku, dohoda by v tejto časti bola neplatná pre jej rozpor so zákonom. Dohoda okrem označenia veriteľa, dlžníka, platiteľa mzdy však musí obsahovať aj označenie pohľadávky, o uspokojenie ktorej ide a výšku dohodnutých zrážok. Zo zmluvy o úvere zo dňa 28. 08. 2008 mal súd za preukázané, že žalobkyni bol právnym predchodcom žalovaného poskytnutý úver v celkovej výške 1 000 Eur. Žalobkyňa následne v rovnaký deň vyplnila bianko zmenku, v ktorej nebola vyplnená zmenková suma. Nemohla teda vedieť, akú sumu žalovaný na tejto zmenke vyplnil, a to aj s poukazom na neurčité znenie článku 12 Všeobecných podmienok Úverovej zmluvy zo dňa 28. 08. 2012, v zmysle ktorého zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky. Žalobkyňa v čase uzavretia zmluvy nedokázala vyhodnotiť zmluvné podmienky a poukázať na tie, ktoré sú neprijateľné. Nedokázala ani rozpoznať nesúlad inštitútu dohody o zrážkach zo mzdy s právom EÚ. Dohoda o zrážkach zo mzdy tak, ako je upravená v Občianskom zákonníku, umožňuje postihnúť majetok žalobkyne v podobe jej mzdy aj na plnenia z nekalých zmluvných podmienok alebo v rozpore s kogentnými predpismi bez predchádzajúceho posúdenia nezávislým súdom. Súd má zato, že žalobkyňa žiadnym spôsobom nebola osobitne oboznámená zo strany právneho predchodcu žalovaného o forme tohto zabezpečovacieho inštitútu, ani o jeho následkoch, čo vyplynulo z výsluchu žalobkyne. Žalobkyňa ako osoba neznalá zákona a bez podrobnejšieho jednoduchého pre ňu zrozumiteľného výkladu obsahu dohody o zrážkach zo mzdy, nebola schopná posúdiť následky tejto svojej nedostatočnej vedomostí a informovanosti v tomto prípade. Tak sa dá usudzovať nedostatok vôle konajúcej osoby, spotrebiteľa - žalobkyne vstúpiť do dohody o zrážkach zo mzdy s právnym predchodcom žalovaného. Súd poukazuje na nedostatok slobodnej, určitej a vážnej vôle žalobkyne uzavrieť dohodu o zrážkach zo mzdy, toto ustanovenie bolo žalobkyni vnútené, pretože nemala inú možnosť podpísať úverovej zmluvy bez toho, aby podpísala celý formulár. Súd poukazuje na to, že žalovaný pri dodržaní elementárnych zásad poctivého obchodného styku mohol a mal ponúknuť žalobkyni dôslednejšie vysvetlenie aj riziká vyplývajúce z úverového vzťahu. S poukazom na uvedené dôvody a konkrétne okolnosti sa súdu javí takýto právny úkon ako neplatný s poukazom na ust. § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Inštitút dohody o zrážkach zo mzdy umožňuje obísť dôležitý prvok unijného práva, a to ex offo súdnu kontrolu zmluvných podmienok, či nespôsobujú hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľovi je nevyhnutné poskytnúť ochranu, najmä ak existuje nebezpečenstvo, že sa v eurokonformnom procese zrážok zo mzdy, na základe dohody o zrážkach zo mzdy zabezpečuje a umožňuje uhradiť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok bez súdnej kontroly, na ktorú skutočnosť musí brať súd ohľad. Ak by mu vnútroštátne právo umožnilo obísť takéto preskúmanie prostredníctvom uzavretia dohody o zrážkach zo mzdy, išlo by o pozbavenie Smernice 93/13/ EHS jej užitočného účinku. Formulácia klauzuly o zrážkach zo mzdy sa dostala objektívne do rozporu s požiadavkou na poctivý obchodný styk a často obchodnú prax.

Súd následne z úradnej povinnosti, po zistení, že v uvedenom prípade ide o spotrebiteľský vzťah, poskytnúť slabšiemu účastníkovi zmluvy ex offo právnu ochranu v zmysle zásady ochrany spotrebiteľa, preskúmaval platnosť pôvodnej spotrebiteľskej zmluvy ako celku. Platnosť spotrebiteľskej zmluvy bola nevyhnutným predpokladom pre následné posudzovanie zabezpečovacej zmenky, ktorá zabezpečovala pôvodný záväzkový právny vzťah a plnenie z ktorej bolo predmetom tohto konania. V tomto prípade žalobkyňa podpísala zmluvu o úvere, spolu so zmenkou tak, ako jej tieto písomnosti boli predložené, bez znalosti obsahu písomností, bez znalosti predmetných právnych inštitútov, ktoré jej neboli vysvetlené, bez možnosti spolu vytvoriť, alebo akýmkoľvek spôsobom ovplyvniť ich obsah. Zmluva, ktorou bol žalobkyni poskytnutý úver vo výške 1 000 Eur obsahuje poplatok za uzavretie zmluvy vo výške 968 Eur, čo činí 96,8 % z požičanej sumy. Čo obsahuje uvedený poplatok je bližšie špecifikované v článku 10 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru, z ktorého vyplýva, že predmetný poplatok je tvorený z jednej tretiny z dohodnutého úroku a z dvoch tretín z nákladov na vypracovanie a uzatvorenie zmluvy, bez bližšieho uvedenia obsahu a konkrétnej výšky týchto nákladov. V tejto súvislosti súd poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18Co/109/2011 zo dňa 21. 11. 2012, z ktorého vyplýva, že zákon o spotrebiteľských úveroch síce predpokladá okrem úrokov aj inštitút poplatku, ale

je nevyhnutné, aby sa ním platilo skutočné plnenie spotrebiteľovi a v jeho záujme. Inak vymedzený poplatok, resp. neurčitý poplatok však možno považovať za neprijateľnú podmienku, ktorej zodpovedá poplatok za plnenie, ktoré si spotrebiteľ neobjednal a ktoré slúži výlučne v prospech dodávateľa. Súd dospel k záveru, že zmluva je koncipovaná tak, že je neobyčajne hrubým spôsobom narušená rovnováha medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, a to najmä, ale nielen, v ustanoveniach o zabezpečovacích prostriedkoch a zároveň je celá zmluva koncipovaná výlučne len v prospech veriteľa bez toho, aby sa mohol dlžník aspoň minimálne zákonnými prostriedkami brániť. Rovnosť a vyváženosť práv a povinností zmluvných strán nie je zmluvou zabezpečená, práve naopak, zmluva obsahuje samé povinnosti dlžníka, sankcie za porušenie povinností v neprimeraných výškach, napr. zmluvná pokuta 312 Eur, zmluvné pokuty vo výške 15 Eur a 30 Eur opäť dohodnuté ako povinnosť iba pre dlžníka, bez ohľadu na výšku poskytnutého úveru, ďalej samé práva a výhody veriteľa, všetko povinnosti a okolnosti zaťažujúce iba dlžníka bez akejkoľvek obdobnej zmluvnej povinnosti na strane veriteľa. Vzhľadom na nerovnosť podmienok účastníkov zmluvy vyjadrenú v takmer všetkých ustanoveniach zmluvy, ako aj na neprimerane vysoký poplatok za spracovanie a uzatvorenie zmluvy spolu so všetkou administratívou s tým spojenou, sa celá zmluva prieči dobrým mravom. V rozpore s dobrými mravmi je pritom nielen obsah zmluvy, ale aj samotný účel zmluvy. Skutočnosť, že sa zmluva prieči dobrým mravom spôsobuje absolútnu neplatnosť. Absolútne neplatnú zmluvu nemôže zabezpečovať žiadny zabezpečovací prostriedok, a teda ani dohoda o zrážkach zo mzdy a iných príjmov, ktorú účastníci tohto konania podpísali dňa 28. 8. 2012. Preto je z tohto dôvodu neplatná. Súd zároveň poukazuje aj na neplatnosť zmenky, ako právneho dôvodu plnenia zo strany žalobkyne žalovanému, bez platnosti ktorej nemôže byť platná ani dohoda, neplatnosti ktorej sa žalobkyňa domáha. Dohoda o vyplnení zmenky bola súčasťou všeobecných zmluvných podmienok vopred pripravených žalovaným. Žalobkyňa ju nemala možnosť žiadnym spôsobom ovplyvniť. Dohodou o vyplnení bianko zmenky sa zmluvné strany dohodli, že dlžník vystaví zmenku, v ktorej nie sú vyplnené zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy, ktorú vyplní veriteľ a ktorá bude pozostávať zo všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky. Takto formulovaná dohoda o vyplnení bianko zmenky predstavuje pre spotrebiteľa dohodu vykazujúcu znaky zjavnej neurčitosti a nezrozumiteľnosti, teda opäť ďalšie dôvody neplatnosti v zmysle neprijateľných zmluvných podmienok. Spotrebiteľ nemôže vedieť, vzhľadom k mnohosti možností dojednaných zmluvných pokút, či a v akej výške budú uplatnené veriteľom, a v akej miere sa premietnu do zmenkovej sumy. Takáto dohoda o zabezpečení všetkých pohľadávok vrátane pokút zmenkou je nielen z dôvodu jej neurčitosti a nezrozumiteľnosti neprijateľnou zmluvnou podmienkou, opäť neprimerane zhoršujúcou postavenie spotrebiteľa, ale je aj v priamom rozpore so zákonom. Zákon č. 258/2001 Z.z. výslovne limituje možnosť zabezpečenia spotrebiteľského úveru zmenkou s vyplnenou zmenkovou sumou, a to do výšky nesplatennej istiny a príslušenstva maximálne do výšky 30% pôvodnej istiny. Žalovaný poskytol žalobkyňi 1 000 Eur a zmenku mohol vyplniť nanajvýš na sumu 1 300 Eur (istina + 30 %). To, že vyplnil zmenku na sumu 2 304,92 Eur predstavuje porušenie zákona, neplatnosť zmenky a povinnosť žalovanému vydať danú zmenku žalobkyňi. Z takejto zmenky zároveň nie je možné uplatňovať žiadne nároky a dohoda o zrážkach zo mzdy a iných príjmov, súvisiaca s ňou je neplatná.

Naliehavý právny záujem žalobkyne mal súd preukázaný tým, že žalovaný začal realizáciu zabezpečovacieho prostriedku, čím dochádza, alebo môže dochádzať (vo veci naviac bolo vydané predbežné opatrenie) bez právneho dôvodu k zásahu do jej majetkovej sféry, pričom zamestnávateľ žalobkyne bude musieť rešpektujúco uzatvorenú dohodu vykonávať zrážky zo mzdy žalobkyne a žalovaný sa môže na úkor žalobkyne bezdôvodne obohacovať.

K námietke žalovaného o nemožnosti aplikovať Občiansky zákonník a Zákon o spotrebiteľských úveroch, ako aj vo viazanosti Obchodným zákonníkom na právny vzťah medzi žalobkyňou a žalovaným uviedol, že v čase podpisu zmluvy o úvere medzi účastníkmi dňa 28. 08. 2012 bolo účinné ustanovenie § 52 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Žalovaný ako veriteľ a žalobkyňa ako dlžník uzavreli dňa 28. 08. 2012 zmluvu o úvere. Veriteľ je právnickou osobou, ktorej predmetom činnosti je okrem iného aj poskytovanie úverov nebankovým spôsobom. Žalobkyňa je fyzickou osobou, nepodnikateľom. Vzhľadom k subjektom uzatvárajúcim zmluvu mal za preukázané, že medzi účastníkmi konania došlo k uzavretiu tzv. spotrebiteľskej zmluvy podľa § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka. Právny vzťah medzi účastníkmi sa teda spravuje ako Občianskym zákonníkom, tak aj Zákom o spotrebiteľských úveroch a inými predpismi na ochranu spotrebiteľa“.

Poukázal na ustanovenia § 497 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka, §3 ods. 1, § 37 ods. 1, § 39, § 52, §53 ods. 1 - 6, § 54 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), čl. 3 ods. 1, 2, čl.5 Smernice Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. A žalobkyni, ktorá bola v konaní v celom rozsahu úspešná, priznal náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok v celom rozsahu zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie poukazujúc na to, že prvostupňový súd nepreukázal a neodôvodnil žiadne tvrdenia o neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy uzatvorenej medzi žalobkyňou a žalovaným. Dotknutá zmluva o úvere nikdy za neplatnú vyhlásená nebola. Zmluva nepredstavuje bezúročný a bez poplatku spotrebiteľský úver a žalobkyňa nemá status spotrebiteľa.

V odvolaní ďalej uviedol, že dohoda o zrážkach zo mzdy predstavuje samostatný dokument, ktorý predstavuje len jeden zo zabezpečovacích inštitútov, ktorým si veriteľ zabezpečuje, že jeho pohľadávka bude splnená. Možnosť veriteľa zabezpečiť svoju pohľadávku, ktorá na spotrebiteľský alebo iný charakter nie je vylúčená. Z napádaného rozsudku nie je zrejmé, že by žalobkyňa preukázala, že by nebola o následkoch uzatvorenia tejto dohody osobitne poučená. To, že dohoda o zrážkach zo mzdy bola so žalobkyňou individuálne dojednaná, dosvedčuje aj existencia dodatku k zmluve o úvere, v súvislosti s ktorou bola dohoda uzavretá, a síce dodatok precizujúci použitie žalovaným poskytnutých peňažných prostriedkov na výkon zamestnania žalobcu. Zároveň nie je pravdou, že v prípade dohody o zrážkach zo mzdy môže dôjsť k nekontrolovanému konaniu zo strany veriteľa. Vzhľadom k tomu, že zákonný predpis (§ 551 ods. 1 Občianskeho zákonníka) obsahuje zákonný limit výšky vykonávaných zrážok tým, že zrážky zo mzdy nesmú byť väčšie, ako by boli v prípade výkonu rozhodnutia. Predbežným opatrením súdu možno uložiť aj povinnosť platiteľa mzdy nevykonávať zarážky podľa účastníkmi dohodnutej dohody o zrážkach zo mzdy, ak by sa stalo, že platiteľ mzdy zrazil dlžníkovi zo mzdy viac, než bol oprávnený a povinný zraziť, a tieto sumy by poukázal veriteľovi, veriteľ by sa na úkor dlžníka bezdôvodne obohatil, a preto by musel tieto sumy vrátiť. Ak zákonodarca podľa § 53 ods. 7 Občianskeho zákonníka zakázal použitie jedného zabezpečovacieho prostriedku v spotrebiteľských vzťahoch (zabezpečovací prevod práva k nehnuteľnosti) a pri ostatných mlčí, použitím výkladu a contrario je zrejmé, že ostatné zabezpečovacie prostriedky sú v spotrebiteľských vzťahoch právne povolené (vrátane dohody o zrážkach zo mzdy). Výkladom a contrario možno vyvodiť, že dohoda o zrážkach zo mzdy ako forma zabezpečenia je pre spotrebiteľské úvery prípustná. Aj príslušné ustanovenia Smernice 2008/48/ ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere výslovne pripúšťajú zabezpečenie spotrebiteľských úverov touto formou. Nepripustnosť dohody o zrážkach zo mzdy za účelom zabezpečenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere sa dotknutej smernici nespomína. Je teda zrejmé, že neexistuje žiaden zákonný dôvod na to, aby dohoda o zrážkach zo mzdy ako zabezpečovací inštitút nemohla byť so spotrebiteľmi uzatváraná. Odvolateľ namietal, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy a nestotožňuje sa ani s rozhodnutím súdu o náhrade trov konania.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O.s.p., bez nariadenia odvolacieho pojednávania v súlade s ust. § 214 ods. 1, 2 O.s.p. s tým, že oznámenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli súdu a na jeho webovej stránke najmenej 5 dní vopred a dospel k záveru, že rozsudok prvostupňového súdu je vo výroku vecne správny (§ 219 ods. 1 O. s. p.).

Odvolací súd poukazuje na správne skutkové zistenia zo strany prvostupňového súdu a za správny považuje aj ním prijatý právny názor o neplatnosti predmetnej úverovej zmluvy v celom rozsahu pre rozpor s viacerými ustanoveniami zákona a s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Odvolací súd si osvojuje tento záver a na zdôraznenie vecnej správnosti a v súvislosti s odvolacími dôvodmi dopĺňa.

Dohoda o zrážkach zo mzdy a iných príjmov bola medzi účastníkmi konania uzavretá dňa 28.08.2012 za účelom zabezpečenia pohľadávky žalovaného vyplývajúcej zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch.

Dohoda o zrážkach zo mzdy je formulár, ktorého znenie bolo vopred pripravené zo strany žalovaného veriteľa. Žalovaný požiadal zamestnávateľa žalobkyne (M. s.r.o. L.) o vykonávanie zrážok zo mzdy, hoci neexistuje žiadne súdne rozhodnutie, ktoré by jej ukladalo povinnosť plniť. Až do nariadenia predbežného opatrenia súdu (č.l. 14) sa jej vykonávali sa zrážky zo mzdy. Žalovanému sporná dohoda umožňuje bez súdnej kontroly mimosúdne siahnuť na majetok dlžníka za poplatok za poskytnutie úveru, u ktorého nie je známe žiadne také plnenie pre spotrebiteľa, ktoré by bolo pre neho potrebným. Evidentne ide o poplatok, ktorý je v prevažnej miere v záujme dodávateľa (porov. rozsudok BGH z 13. mája 2014 - XI ZR 405/12). Sporná dohoda umožňuje dodávateľovi siahnuť na majetok dlžníka za úroky z omeškania (0,25% denne t.j. 91,25% p.a.), ktoré sú v rozpore s kogentným ustanovením zákona (§ 517 ods.2 OZ).

Nie je sporné, že ide o spotrebiteľskú zmluvu podľa § 52 Občianskeho zákonníka. Tou sa rozumie každá zmluva medzi dodávateľom a spotrebiteľom (§ 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Žalovaný podľa údajov obchodného registra poskytuje úvery a pôžičky z vlastných zdrojov nebankovým spôsobom a žalobkyňa nesledovala použiť úverové prostriedky na obchodnú alebo inú podnikateľskú činnosť.

Spotrebiteľ má právo, aby jeho právne postavenie nebolo spochybňované trvajúcou existenciou neprijateľnej zmluvnej podmienky v právnom vzťahu k dodávateľovi a v tomto slova zmysle je nerozhodné, či dochádza aj k uplatneniu práv na plnenie, alebo či sa spotrebiteľ obráti priamo na súd so zreteľom na zabezpečenie stavu právnej istoty v tom slova zmysle, aby nebol obťažovaný hrozbou aplikácie takejto dohody o zrážkach zo mzdy, ktorej neplatnosť nikto neurčil.

Podľa ustálenej judikatúry vychádza systém ochrany zavedený Smernicou 93/13/EHS z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom bez toho, aby mohol vplyvať na ich obsah (rozsudky Súdneho dvora Európskej únie z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941, bod 25, a z 26. októbra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Zb. s. I-10421, bod 25, ako aj uznesenie Pohotovosť, bod 37).

S cieľom zabezpečiť úroveň ochrany v súlade s uvedenou smernicou Súdny dvor viackrát zdôraznil, že tento nerovný stav môže byť kompenzovaný iba aktívnym postupom nezávislým od samotných zmluvných strán (rozsudky Súdneho dvora Európskej únie Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 27; Mostaza Claro, bod 26; Asturcom Telecomunicaciones, bod 31, ako aj uznesenie Pohotovosť, bod 39).

V tejto súvislosti možnosť súdu skúmať nekalú povahu podmienky aj bez návrhu predstavuje vhodný prostriedok na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 Smernice 93/13/EHS, teda zabránenie tomu, aby bol jednotlivý spotrebiteľ viazaný nekalou podmienkou a zároveň na dosiahnutie cieľa stanoveného v čl. 7 tejto smernice, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok smerujúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky Súdneho dvora Európskej únie z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32, a Mostaza Claro, už citovaný, bod 27, ako aj uznesenie Pohotovosť, bod 41).

V bode 26 už citovaného rozsudku Océano Grupo Editorial a Salvat Editores Súdny dvor rozhodol, že účel čl. 6 Smernice 93/13, ktorý členským štátom ukladá zabezpečiť, aby nekalé podmienky neboli pre spotrebiteľa záväzné, nemožno dosiahnuť, ak je na spotrebiteľovi, aby sám poukázal na nekalý charakter týchto podmienok. V sporoch, ktorých hodnota je často obmedzená, môžu náklady na služby advokáta prevyšovať záujem, ktorý je predmetom sporu, čo môže spotrebiteľa odradiť od toho, aby sa proti uplatneniu nekalých podmienok bránil. Ak je pravdou, že v mnohých členských štátoch procesné pravidlá jednotlivcom umožňujú, aby sa obhajovali v takých sporoch sami, existuje nezanedbateľné nebezpečenstvo, že najmä z dôvodu svojej nevedomosti spotrebiteľ na nekalý charakter jemu predložených podmienok nepoukáže. Z toho vyplýva, že účinnú ochranu spotrebiteľa možno dosiahnuť, len ak sa vnútroštátnemu súdu prizná možnosť posúdiť uvedené podmienky bez návrhu“ (rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 4.10.2007 Max Rampion and Marie-Jeanne Godard C-429/05, bod 61).

Inštitút dohody o zrážkach zo mzdy umožňuje obísť dôležitý prvok unijného práva, a to ex offo súdnu kontrolu zmluvných podmienok, či nespôsobujú hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa (neprijateľné zmluvné podmienky). Spotrebiteľovi je nevyhnutné poskytnúť ochranu, najmä ak existuje nebezpečenstvo, že sa v euronekonformnom procese zrážok zo mzdy, na základe dohody o zrážkach zo mzdy, zabezpečuje a umožňuje uhradiť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok bez súdnej kontroly, na ktorú skutočnosť musí brať súd ohľad (porov. rozsudok C-106/77 Simmenthal).

Ak by vnútroštátne právo umožnilo obísť takéto preskúmanie prostredníctvom uzavretia dohody o zrážkach zo mzdy, išlo by o pozbavenie Smernice 93/13/EHS jej užitočného účinku.

Na zdôraznenie správnosti tohto záveru odvolací súd poukazuje na znenie písomných pripomienok Európskej komisie vo veci C-30/12, Valéria Marcinová/POHOTOVOSTĚ, s.r.o.:

„Článok 6 smernice Rady 93/13/EHS z 5.4.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vo svetle efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni uplatňovaniu takej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá neumožňuje vnútroštátnemu súdu preskúmať aj bez návrhu nekalosť zmluvných podmienok v zmluve o spotrebiteľskom úvere zabezpečenej dohodou o zrážkach zo mzdy, alebo neumožňuje v tejto súvislosti vnútroštátnemu súdu vydať predbežné opatrenie za účelom pozastavenia vykonávania zrážok z dlžníkovej mzdy.

Článok 4 a 14 smernice Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú efektivity v tom zmysle, že bránia uplatneniu takej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá neumožňuje vnútroštátnemu súdu preskúmať aj bez návrhu súlad zmluvy o spotrebiteľskom úvere zabezpečenej dohodou o zrážkach zo mzdy s ustanoveniami preberajúcimi do vnútroštátneho právneho poriadku článok 4 uvedenej smernice alebo neumožňuje v tejto súvislosti vnútroštátnemu súdu vydať predbežné opatrenie za účelom pozastavenia vykonávania zrážok z dlžníkovej mzdy.“

Podľa § 4 ods.8 zákona č. 250/2007 Z.z., predávajúci nesmie konať v rozpore s dobrými mravmi. Konaním v rozpore s dobrými mravmi sa na účely tohto zákona rozumie najmä konanie, ktoré je v rozpore so vžitými tradíciami a ktoré vykazuje zjavné znaky diskriminácie alebo vybočenia z pravidiel morálky uznávanej pri predaji výrobku a poskytovaní služby, alebo môže privodiť ujmu spotrebiteľovi pri nedodržaní dobromyseľnosti, čestnosti, zvyklosti a praxe, využíva najmä omyl, leseň, vyhrážku, výraznú nerovnosť zmluvných strán a porušovanie zmluvnej slobody.

Formulácia Dohody o zrážkach zo mzdy sa dostala objektívne do rozporu s požiadavkou na poctivý obchodný styk a čestnú obchodnú prax. Zákonodarca priznal takémuto konaniu nielen rozpor s imperatívom dobrých mravov, ale priamo so zákonom. Nič nebráni judikovať dohodu ako neplatnú (§ 53 ods.5 OZ), hoci má základ v znení zákona. Dôležité sú okolnosti jej zakotvenia v zmluve a význam ostatných zmluvných podmienok (Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí; čl.4 smernice Rady 93/13 ES o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách).

Aj iné právne úkony majú základ v zákone a môžu byť za určitých okolností vyhlásené za neplatné (kúpna zmluva, rozhodcovská doložka a i). Pre záver súdu bolo relevantné, že sporná dohoda vzhľadom na jej osobitný význam bola vyhotovená z hľadiska podcenenia jej významu zo strany priemerného spotrebiteľa zneužívajúco nedostatočne transparentne a umožňuje siahnuť spotrebiteľovi na majetok a vymôcť aj plnenia z poplatkov, ktoré sú neprijateľné.

Odvolateľ namieta nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy.

Zo samotného zákonného ustanovenia (najmä § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa) vyplýva tento naliehavý právny záujem spotrebiteľa na takomto určení neplatnosti neprijateľnej zmluvnej podmienky a vyslovenia jej neplatnosti.

Naliehavý právny záujem je daný, nakoľko len určovacou žalobou sa môže odstrániť stav neistoty, v ktorom sa žalobca nachádza, pretože len deklarovaným vyslovením neplatnosti predmetnej dohody môže následne argumentovať vo vzťahu ku svojmu zamestnávateľovi, aby ďalej neprevádzal zrážky z jeho mzdy. Navyše, určovanie neplatnosti predmetnej dohody sa odvíja od posúdenia neprijateľnosti tejto dohody ako zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve, na ktorom určení vyplýva naliehavý právny záujem priamo zo zákona. Práve žalobca a jeho majetková sféra je v ohrození neprimeranej výšky zrážok zo mzdy, ktorých konečnú výšku určuje žalovaná svojím jednostranným rozhodnutím. V konaní pred súdom by mohla byť pohľadávka vyčíslená v zákonnej výške, čo sa žalovaná snaží touto dohodou obísť, a preto je namieste práve táto určovacia žaloba. V opačnom prípade žalovaná výšku svojho nároku, ktorú si takto môže sama určovať, nebude mať potrebu nijako revidovať. Žalobca v postavení spotrebiteľa má zákonné právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách vyplývajúce z § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z.z., z čoho taktiež naliehavý právny záujem na požadovanom určení vyplýva. Tento výklad je v súlade s judikatúrou Európskeho súdneho dvora, ktorej charakteristickou črtou je ochrana spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany“. (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. 11. 2015, sp.zn. 8 Cdo 483/2014).

2. Vo vzťahu k trovám konania odvolateľ namietal, že nemožno priznať náhradu trov konania v časti náhrada za stratu času na pojednávaní , ak sa ho osobne nezúčastní právny zástupca, ale jeho koncipient.

3. K tejto odvolacej námietke je potrebné uviesť, že vzhľadom na postavenie advokátskeho koncipienta nepochybne vyplýva, že úkony, ktoré vykonáva v súvislosti so zastupovaním advokáta, u ktorého je zamestnaný, vykonáva v mene zamestnávateľa - advokáta a tiež na jeho účet. Úkon uskutočnený advokátskym koncipientom je v konečnom dôsledku úkonom právnej služby advokáta, za ktorý zodpovedá samotný advokát. Zo žiadnych ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a ani zo zákona o advokácii nevyplýva, že by pri rozhodovaní o trovách konania účastníka, ktorého zastupoval advokát, sa mal uplatniť iný právny režim zohľadňujúci okolnosť, či posudzovaný úkon vykonal advokát, alebo jeho koncipient. Advokát má nárok na náhradu za stratu času bez ohľadu na skutočnosť, či príslušný úkon právnej služby vykonal osobne, alebo na základe jeho poverenia ho vykonal jeho zástupca - advokátsky koncipient, ktorý je u advokáta zamestnaný.

4. Odvolacie námietky nie sú spôsobilé spochybňovať vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia. Napadnutý rozsudok nemá skutkové ani právne vady.

Odvolací súd vzhľadom k uvedenému napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.), vrátane výroku o trovách konania.

O trovách odvolacieho konania rozhodol v zmysle ust. § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 142 ods. 1 O.s.p. V odvolacom konaní bol žalovaný neúspešný a žalobcovi žiadne preukázateľne trovy odvolacieho konania nevznikli. Náhradu trov odvolacieho konania účastníkom sa nepriznáva.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.